

T A N K A R

o m

F R I H E T I H A N D E L.

AKADEMISK AFHANDLING;

hvilken

med Ampliss. Consistorii Academici tillstånd

samt

med Vidtlagfarna Juridiska Facultetens
i Åbo samtycke

ställes under offentlig granskning å Kejsers
Universitetet i Jurid. Lårosalen

den 4 Nov. 1826, f. m.

af

MICHAËL TJEDER

Åbo-bo.

Åbo, tryckt hos J. C. FRENCKELL & Son.

R e s p e c t i v e

HANDELS-SOCIETETEN

i Å b o,

tillegnas detta Arbete ödmjukast af

Författaren:

Respectfully

Very truly yours,

J. A. [unclear]

Enclosed find [unclear]

[unclear]

M i n e H e r r a r !

Född och uppfostrad uti Åbo väcktes min uppmärksamhet tidigt att undersöka orsakerne till denna Stads välstånd och tillväxt. — Historien visar, att Åbo, redan samtidigt med Hanse-Förbundet, snart blef betydande genom sine Innevånares verksamhet och sitt lyckliga låge. Genom Slöjder och Handel har Staden vunnit sitt välstånd och skall, som jag hoppas, öka sin rikedom och befästa sitt anseende.

Då jag nu går att till offentlig granskning öfverlemna detta mitt Akademiska Lärdomsprof, har jag önskat, att detsamma måtte ådagalägga min kärlek för denna min födelsebygd och tillika bevittna, ej mindre det höga värde jag sätter på Handelsvetenskapen, än den utmärkta aktning jag hy-

ser för dess Idkare. — De många bevis af välvilja och ynnest, hvilka jag af Eder, Mine Herrar! haft lyckan emottaga, förbinda mig ännu mer att, såsom en ringa gård af uppriktig tacksamhet, tillägna detta mitt Akademiska arbete åt *H a n d e l s - S o c i e t e t e n* uti Finlands första och yppersta Handelsstad.

M. T J E D E R.

Die Rücksichten des individuellen Interesses
vertragen sich auf's Beste mit dem allgemei-
nen Wohl der ganzen Gesellschaft.

R I C A R D O.

Menniskan älskar välstånd och oberoende; detta är ett vilkor både för hela Samhällets trefnad och bestånd, äfvensom för Individets högre förädling. Men rikedom och välmåga måste genom människans industrie och kraft ur naturens sköte framkallas och danas; sådan är åtminstone den åsigt af rikedomens uppkomst som Adam Smith framställt uti sitt bekanta Verk: *Undersökning om Naturen och orsakerne till Nationella Rikedomer*.

Med antagande af denna grundkälla till Nationers rikedom synes följa, att Nationella välmågan måste tilltaga i samma förhållande som större frihet lemnas för menskliga för-
mogenheternas högre utveckling, större frihet i valet af föremål och större utrymme för hennes fria verksamhet, och att denna sats ej blott är en hypotes, en förnuftsidé, af Theorien antagen, utan ock genom erfarenheten besannad samt af de fleste positiva Lagstiftare gillad och antagen, derom vittnar Folkslagens både äldre och nyare historia.

Sidon och Tyrus omtalas i gamla världens häfder såsom minnesvärda för sin vidsträck-

ta handel och närings drift, och historien lemnar ej oförmåldt, hvad inflytelse dessa Ståders Handel och idoghet i forntiden ågde till och med på angrånsande och fjärran aflågsne Länder; hon vittnar, att en blomstrande vålmåga rådde i dessa städer, att deras Köpmån lefde såsom Förstar, att verdens skatter i årtusenden erkände Sidon och Tyrus för sitt hem samt den förfinade smaken och njutningen dem för sin boning*).

- *) Om Phoeniciens Skeppsfart och Sjöhandel, Fabriker och Landshandel förtjena Heerens *Ideen über die Politik, den Verkehr und den Handel der vornehmsten Völker der alten Welt*, Wien 1817, att läsas.

Märkvärdigt är, att redan Phoenicierne på sin tid företagit sig en upptäcktsresa, hvilken ej gick ut på mindre än att kringsegla Afrika. Den Egyptiske Konungen Neco, som var en af sin tids störste män och som såväl förstod att med Politikens interessen förena Handels, hade utskickat en expedition med befallning att genom Herkulanska sundet återvända till Medelhafvet och att denna våg komma till Egypten. — Phoenicierne reste ut från Röda Hafvet, beseglade Söderhafvet och återvände på tredje året genom Herkulanska Sundet till Egypten. Under resan landade folket, kanske ett par gånger, på några ställen, der de besådde jorden och väntade på stället tills skörden intråffade, då de, efter att hafva bergat denna, åter fortsatte sin kosa. Detta sistnämnde låter lätt såga sig om de heta länderne, der man vanligen högst tre månader behöfver vänta på skörden.

Phoenicierne hafva alltså, ehuru från en motsatt sida, redan för årtusenden tillbaka utfört

Egyptiska historien framvisar en tafla af Furstar, hvilka under olika tidepunkter uppmuntrat handel och idoghet. Herodotus omtalar Amasis's regering såsom högst gynnan-

ett företag, hvars lyckliga utgång ansetts för-
enad med så mycken åra för Portugiserne, då
desse i nyare tider verkställde en kringsegling
af Afrika.

Det historiska af den Phœniciska Sjö-expe-
ditionen är af så mycken märkvärdighet, att
man torde hafva skäl här om anföra Herodoti
berättelse, sådan den hos Heeren i dess nyss-
omnämnde Verk uti 1:sta Delen pag. 65 och
64 i Tysk öfversättning förekommer:

”Dass Afrika vom Meere umflossen wird,
ausgenommen wo es mit Asien zusammen
hängt, ist ausgemacht. Neco, der König von
Ägypten, war, so viel ich weiss, der erste,
der diess bewiess; der nachdem er den Canal
vom Nil zum Arabischen Meer zu graben auf-
gehört hatte, Phœnicische Mannschaft mit Schif-
fen ausschickte, und ihnen den Auftrag gab,
durch die Säulen des Hercules in das nörd-
liche (mittelländische) Meer zurück zu kehren,
und so nach Ägypten zu kommen. Die Phœ-
nicier fuhren also aus dem rothen Meere ab,
und beschiiften das Südmeer. Wenn es aber
Herbst ward, so landeten sie, und besäeten die
Erde, wo sie auch immer in Libyen waren,
und erwarteten die Erndte; hatten sie aber
geerndtet, so schifften sie weiter. So dass sie,
nachdem zwey Jahre verflossen waren, im drit-
ten Jahre durch die Säulen des Hercules steu-
erten, und nach Ägypten zurück kamen. Auch
erzählten sie etwas, das ich freylich nicht glau-
be, sondern das ein anderer glauben mag,
dass, als sie Afrika umschifften, sie die Son-
ne rechter Hand (in Norden) gehabt hätten.”

de för handeln, i synnerhet den utländska. Denne Furste öppnade Nilens hamnar för utländska handelskepp, och denna friare kommunikation omtalar historien såsom af en högst välgörande inflytelse på Nationens så väl politiska som moraliska karakter. Ptolemæernas regering utmärkte sig genom en upplyst vård om det allmänna, och historien vittnar, att under deras åttatioåra Styrelse Egyptens tillstånd var blomstrande och att Alexandria var ett högsäte för tidens vetenskaper och slöjder samt den handlande världens hufvudstad. — Carthago, som var en utflyttning från en Österländsk handelsredd och hvars område i sin första början ej sträckte sig öfver det jordstycke, hvarpå staden var byggd, gynnade handel och slöjder och blef småningom en handlande Stat, genom sina rikedomar och skatter så mäktig, att den kunde täfla med Rom om herraväldet öfver världen. Sådana äro de allmänna resultat af människoverksamhetens fria utveckling som den gamla historien framställer och sådana måste de vara, så länge verldsfenomenerna styras af samma lagar. — Kastom en blick på nyare historien och vi skole återfinna dem der alldeles sådana som de varit i den gamla.

Hvar hafva de stora rikedomar och skatter sin orsak, som korrt efter korstågen i öfre Italien till en så otrolig mängd sammanhopade sig, att de påkallade en stor politisk uppmärksamhet och i sina följder bidrogo till de förändrade förhållanden emellan Stater och Folk som nyare historien å-

dagalägger? Leda de ej sitt ursprung från det lif och den drift som korstågen utbredde i handel och nåringar i allmänhet? Var ej Öfre Italien denna tid en nederlagsplats för Indiska produkter och den Levantiska handeln? Var det ej denna Handels och Idoghetens tidiga väckelse, af tidsförhållanden framkallad, som Nederländerne sedermera hade att tacka för upprinnelsen af sin vålmåga och den politiska betydenhet, som sedermera i historien spelat så viktiga roller? — Den som ej vill medgifva dessa sanningar, han har ej gjort bekantskap med den Statistiska delen af Historien och är en främling på världshändelsernas stora bana.

Hvad vålmåga det i Handels Annaler så märkvärdiga Hanseförbund, som från trettonde århundradet leder sitt ursprung, utspriddt och hvad inflytelse denna idoghetens stora Fristat haft både på Politik och Kultur, är en sak, som i Statshistorien är för vigtig för att ej vara känd. Historien förmåler om detta Handelsförbund, att det var i början af ringa betydenhet, men i sin fortgång gynnadt af en hastig och förvånande lycka. Det friare system, hvarpå dess politik var byggd, skänkte det så stora rikedomar, att det med dem tillskansade sig en makt, som satte det i stånd att af andra regeringar aftvinga privilegier och förmåner, af hvilka desse främmande länders egne infödingar ej ens voro i åtnjutande *).

*) Es ist wahr, das die Hanseaten in den folgenden Jahrhunderten, indem sie ihre alten

I sextonde århundradet omtalas dessa Handelsstater redan så mäktiga, att flere Europeiske Regeringar trodde sin sjelfständighet i fara, om deras politik ej började motarbeta Hansestädernas tillväxande magt. Så vålgörande för Nationalvälmågans framsteg framställer historien friheten i människokraftens utveckling, från de äldsta intill nyare tider. — Kastom ännu en blick på detta Handelsförbunds locala qvarlemningar, Hamburg och Lübeck i närvarande tid, — Hvar och en som ej är obekant med de sednaste tiders politiska välfningar vet, att dessa namn mer än en gång förekomma i Franska Kejsareväldets krigshistoria. Dessa städer hafva mer än en gång lidit af Franska härarnes framfart, och sist känner man det öde vid sista tidepunkten af Napoleons jernhårda styrelse, som öfvergick Hamburg, hvilket under dessa omständigheter blef alldeles plundradt och på förråder uttömdt. Då man känner de lidanden, hvilka under denne Kejsares Regering öfvergått Hamburg och dess grannskap och tillika för sig till minnes, huru liten tid ännu lidit, sedan dessa olyckor upp-

Freyheiten sich erhielten, weniger als andere Fremde, ja in einiger Hinsicht weniger als die Engländer selbst zahlten. Sartorius, Einleitung in die Geschichte des Hansentischen Bundes. Jfr. Anderson's history of commerce T. 1. pag. 523.

Sverige och England voro i synnerhet de riken, i hvilka Hansestäderna voro befriade ifrån Tullavgifter, hvilka till och med af Inlänske köpmän erlades.

hört att förhärja den Germaniska jorden, så lär man hafva anledningar att med förundran anse den vålmåga och rikedom som uti sistnämnde stad och dess grannskap Lübeck med en så förvånande hastighet åter uppblomstrat och utplånat det elände som så hårdt och så nyligen drabbat dessa idoghetens boningar. En blomstrande vålmåga och en florerande handel utmärka nu dessa städer, hvilka för en tid af omkring tio år sedan voro så utblottade, att de saknade åfven det nödvändigaste för lifvets första behof. Om man är hugad att göra bekantskap med dessa städers nuvarande handelshistoria, så ser man, hvilka stora förråder här utgöra föremålet för idogheten: — Hvem känner ej beloppet af de stora värden som Hamburg och Lübeck årligen exportera till så mångfalldiga orter, hvilka här åter utan prohibitioner finna afsättning för sina produkter? — Då man nu känner detta förhållande, så kan man med billighet uppkasta en fråga om orsakerna till detta så hastiga återställande från de skador och olyckor, hvilka så nyligen hemsökt dessa Tysklands första Handelsplatser. Denna fråga är lätt att besvara och torde nästan upplösa sig sjelf, då man vet, att idogheten här ej, såsom hos flere andra Nationer, är bunden af Reglementariska författningar och prohibitioner, hvilka i några ja i de flesta stater ej blott inskränka productio-
nerne utan åfven förbjuda existencen af vissa näringar såsom skadeliga för det allmänna bästa. — Om någon annorstådes ville söka väsenteliga orsakerna till detta Hamburgs och

Lübecks hastiga tillfrisknande ån i den frihet som i dessa städer råder i handel och näringar, han skulle i stort misstaga sig och förråda okunnighet i grunderna för förmögenhetens uppkomst och tillväxt i samhällen.

Vi kunna här ej utan orättvisa med stillatigande förbigå en nation, hvilken i nuvarande tid uti industrielt hänseende bland alla Europeiska Nationer utan tvifvel intager första rummet. Det är den Engelska Nationen som uti detta afseende i stort påkallar vår uppmärksamhet. — Engelska folket har från äldre tider tillbaka utmärkt sig för arbetsamhet och kraft, det har från första tiderna af sin politiska betydighet öfvertråffat andra folkslag i nit för en liberal och lagbunden författning, genom hvilken hon varit i åtnjutande af frihet vid utbildningen af sin individuella verksamhetsförmåga. — Huruvida denna Nation lyckats i detta sitt ädla stråfvande, derom öfvertygas vi, om vi blott göra oss mödan följa detta folks historiska utveckling i spåren med den uppmärksamhet som en statistisk undersökning i detta hänseende alltid synes göra till ett villkor. Redan under Henrik I:s Regering omtalar Historien Londons tilltagande storhet. -- Denna tid, som infaller i början af 12:te århundradet omtalas denna stad såsom firande stora handelsmarknader vid Themsen, hvarest den med höga murar och torn upprest sig i ett landskap af skogar, ångar och trädgårdar. På denna tid redan uppgifvas dessa marknader såsom besökta af den då kända

verldens handlande nationer ifrån de mest aflågsna delar af jorden. Hit förde Arabern specerier, purpur och Indiska frukter, Norrmannen vapen, Nederländaren tyger, Tyskarne korn, lårfå, jernsaker och åfven tenn, Ryssarne pelsverk m. m. *)

I 13:de århundradet redan infaller i Engelska historien den tid, som för andra Europeiska Nationer flere århundraden sedermera kostat mycken blodsutgjutelse, men som för flere folkslag i denna verldsdel ånnu synes återstå med anspråk på stora uppoffringar, innan den upphinnes. Det var nämligen redan år 1215 som det stora constitutions-fenomenet, Magna Charta, intråffade i England. Härigenom satte sig Engelska folket i åtnjutande af sina heligaste rättigheter, personlig frihet, säkerhet för egendom, en fri och obehindrad dispositionsrätt öfver densamma samt rättigheten att ej vidkännas pålagor och skatter utan folkrepresentationens samtycke och bifall. Att allt detta för Engelska folket varit af en måktig och välgörande inflytelse så i politiskt som Ekonomiskt hänseende är en sak, hvaruti Historien om detta folks raska framskridande för oss framställer de mest talande facta. — Allmän drift och verksamhet började nu utbreda sig i alla grenar af idoghet och näringar. Den

*) Se Allmän Öfversigt af alla Länders och Staters Historia i Ekonomiskt och Statistiskt hänseende samt en blick på deras tillstånd år 1811, af R. von Bosse.

inre hushållningen uppblomstrade herrligt, landtbruket vann förkofran, och började vittna om ett florerande tillstånd, då en åker efter 50 år gaf i arrende så mycket som dess köpeskillning förut utgjorde, sjöfarten var i ett omätligt stigande, handelsrörelsen litlig, sträckande sig till alla verdens delar. London, sade man redan i ett Engelskt ordspråk, *rände utom sina portar*, och man hade i sanning ej orätt häruti, då man erinrar sig, "huru denna stad, såsom von Bosse säger, inom 100 år blifvit säte för Regeringen af ett rike utaf 155,126 Qvadr. mil och 63,455,000 invånare, föreningspunkten för grundrântan af det mest uppodlade land i Europa, der 3,850 människor räknas på Qv. milen, för den inkomst, som plantage-egarne draga från sina kolonier och Handelsfurstarne från det Indiska Riket, och själen för världshandeln" *). — Lemnom en liten uppmärksamhet åt den sednaste tidens politiska händelser och vi skola närmare öfvertygas om den punkt af vålmåga, på hvilken England befinner sig. Kastom en blick på Franska revolutionen och dess mäktiga inflytelse på den Europeiska verdens statsförhållanden, och vi skola få anledningar nog att med beundran anse det stora politiska skådespel, hvaruti Englands rikedomar spelat så betydande roller.

*) Se Allmän Öfversigt af alla Länders och Staters Historia i Ekonomiskt och Statistiskt hänseende samt en blick på deras tillstånd år 1811 af R. v. Bosse.

Sedan revolutionsyrkan i Frankrike hunnit så mycket sakta sig, att man derstädes kunde tänka på införandet af en monarkisk styrelse och Napoleon lyckats uppsvinga sig på den Galliska thronen, med hvilken han äfven förenade Kejsarevärdighet, börjades i Europa ett nytt politiskt system, som varit och ännu är af större historisk märkvärdighet och inflytelse än en serie af tider kunnat framställa. -- Franska Kejsareväldets politik syntes ej gå ut på mindre än att af de Europeiska Staterne bilda en Universal Monarki, för hvilken Napoleon ville göra sig till hufvud och Frankrike till moderland. Till den ändan föresatte Napoleon sig ett allmänt inkräkningssystem, hvarigenom han syntes vilja förvandla Europas öfrige stater till vasaller under Frankrike. Den Stat som minst rättade sig efter den Franske Kejsarens nycker och mest motarbetade hans försök att skaffa sig envælde i Europa var England, emedan det både kände sin styrka att kunna uthårda den politiska striden och för öfrigt för culturens stigande samt den allmänna vålmågans förkofran ansåg för skadelig den Franska politiken, som endast åsyftade Frankrikes tilltagande storhet och makt på de andre staternes bekostnad. Den Engelska Nationens vålmåga och rikedomar hade länge utgjort ett skådespel i den Europeiska Statshistorien. Napoleon, som atltid sökte att göra sig väl bekant med sin tid och dess fordringar, förutsåg äfven, att de stora tillgångar och rikedomar, hvilka bodde inom det StorBritanniska Riket, skulle, om den

Franska politiken äfven ville rigta sig mot detta Rike, göra anspråk på större krafter och uppoffringar än dem Frankrike ensamt kunde uppbjuda eller åstadkomma. Derföre beslöt han att dels genom eröfringar dels genom andra motiver förmå fasta landets stater till en fiendtlig politik mot England, till hvilket lands underkufvande hon ej ansåg den styrka tillräckelig, hvarmed han likväl bragt så många af Europas öfriga stater till lydnad. Napoleon lyckades i sin föresats i det de fleste af fasta landets stater med större eller mindre svårighet låto tvinga sig till en fiendtlig alliance mot England. Han kände grunden till detta Insular lands välmåga och betydighet, hvarföre han med sin plan ansåg enligast och för utförandet af sin politik nyttigast att söka göra skada åt de Engelska näringarne, hvilka han trodde sig kunna förstöra, i det han bragte detta Lands handel på förfall eller hotade med förstörelse, hvilket sednare åter han trodde sig bäst kunna utföra genom det i sednaste tidens politiska historia alltför mycket omtalade Continental-System, hvars syftning var att hålla fasta landets staters hamnar stängda för Brittiska skepp och den Engelska Handeln i allmänhet. Att detta Continental-system, som i sig sjelf var ett prohibitif-system i sin största skala, måste skadligt inverka ej blott på de Engelska utan på de Europeiska näringarne i allmänhet och att denna prohibitiva politik skulle i stort bidraga till Englands försvagande, var visserligen en sak, hvaruti man i afseende på sund politisk kalkul måste gif-

va Napoleon rättvisa, ty Englands lidande var i sanning stort, det var angripet på den sida, der det kraftigast kunde angripas. — Men oaktadt allt detta och under det de fleste af Continentens Stater båfvade inom sina gränсор, fruktande för sin politiska varelses försvinnande ur historien, stod England fast som klippan i hafvet, försäkrade sig icke blott om sin egen sjelfständighet utan lät den Franske Kejsaren äfven på fasta landet erfara tyngden af sin makt och sina stora tillgångar, i det England dels genom contanta penninge-subsidier dels genom väpnade härar, hvilka det på continenten, andre Stater till undsättning, underhöll, satte en gräns för det Franska Kejsareväldets stigande makt och försök att skaffa sig envælde i Europa, hvars många stater Napoleon redan förvandlat till vasaller under Franska Monarkien. — Erinrom oss härvid, att Englands strid med Frankrike var vida mer påkostande och gjorde anspråk på långt större krafter och tillgångar än den, i hvilken de öfrige Europeiske staterne stodo med Frankrike; ty England måste nästan *oafbrutet* hålla sig i krigstillstånd, hvarifrån Continentens stater dock alltid på någon mellantid frikallade sig. Englands strid deremot varade så länge Franske Kejsarens bud voro gällande, den upphörde ej förr än Napoleons Kejsaremakt var försvunnen från den politiska historiens område. Men med alla de stora uppoffringar och mer än beundransvärda ansträngningar, hvilka England gjorde med så mycken ståndaktighet till det Franska Kejsareväldets kufvande, vo-

ro ej de Brittiska rikedomarne försvunna och uttömda; ty de hafva äfven sedermera spelat stora roller och göra det ännu. — Tiden efter Napoleons störtande har i detta afseende erbjudit skådespel, hvilka i sin fortsättning utan tvifvel torde blifva af större politisk märkvärdighet än de ännu ansetts vara, så länge man ej skådat dem ur högre synpunkt än sådana de visat sig i dagens händelser, hvilka man ej synes vilja förena med de allmänna lagar, af hvilka världshändelserna i sina orsaker och verkningar så oföränderligen styras.

Sådan framställer sig taflan af den Nations rikedomar och makt som kanske bland alla folkslag i verlden utmärker sig för den största idoghet och drift, sådana visa sig resultaterne af den frihet som framfört de Engelska näringarne så långt framför andra folkslags i den upplysta delen af verlden, hvarest man ej med så mycken omtänksamhet som inom det Brittiska folket sökt använda resultaterne af sina vettenskapliga forskningar på lifvets hufvudintressen, hvilka i sin fullkomlighet ej kunna vinnas, der människokraften ej får fritt utöfva sig och vara i verksamhet. — Men vid betraktandet af den Engelska Nationens vålmåga och rikedomar, hvilka vi framför annat velat härleda från den frihet, som hos detta folk råder så i handel som näringar i allmänhet, tro vi oss ej med tystnad eller glömska böra förbigå ett inkast, som af det Merkantila Systemets ifriga anhängare ofta blifvit gjordt och ännu af nå-

gra upprepas till försvar för sagde system. Man har nemligen velat anföra just England såsom bevis derpå, att National-vålmåga är förenlig med prohibitif-författningar och tvång i näringar och i detta afseende anført, att i England finnas mera skrå-inrättningar och prohibitif-anstalter än på många andra ställen, der vålmågan likväl ej är ens jemförlig med det Engelska folkets. Att i England i vissa hänseenden ännu finnas lemningar af det tvång och de fjättrar, hvilka fordom i detta land varit rådande, är visserligen en sanning, den man ej utan orättvisa kan bestrida, men åfven dessa små prohibitiver hålla på att småningom försvinna och att förena sig med den liberalité som för öfrigt och i allmänhet är rådande. Det är en gammal sak, att man måste dömma *a potiori* och i detta afseende är den anförda invändningen ej grundad och stödjande sig på sanning. — Vi vilja i detta hänseende endast åberopa hvad redan Adam Smith häruti sade på sin tid och hvad många lärde Statsmän sedermera i samma sak yttrat. "Orsakerne till idoghetens välstånd i Stora Britannien, säger han, äro den handelsfrihet, som, oaktadt våra inskränkningar, likväl är lika stor ja kanhända större än i något annat land; den rättigheten vi äga att utan afgifter utföra nästan alla produkter af den inre idogheten, hvilken än deras bestämmelse är och hvad som är vigtigare, den oinskränkta friheten att föra dem från en ånda af riket till en annan utan att behöfva göra någon reda, utan att vara underkastad den minsta visitation eller

ens fråga o. s. v. *).” Vidare anför Say om dem, hvilka till försvar för prohibitif-Systemet vilja anförä England, ”de kända icke, att de Engelska städer, der den (idogheten) mest blomstrar och hvilka bragt landets manufacturer till en så lysande höjd, äro just de som icke hafva några skrän, såsom Manchester, Birmingham, Liverpool, hvilka för tvåhundra år voro blotta byar och som nu i anseende till sin folkmängd och förmögenhet taga sin plats näst efter London och långt framför York, Canterbury ja Bristol, alla gamla privilegierade städer och hufvudstäder i de förnämsta provinser, men med en af Gøthiska fjättrar belagd idoghet **).” ”Halifax stad och församling, säger John Nickols, hvilken bland Engelska författare är bekant såsom stor kännare af sitt land, hafva på fyratio år sett sin folkmängd fördubblad, och flere städer, der skråtvång råder, hafva lidit betydliga minskningar. De hus, som äro belagne inom den egentliga staden London, äro svåra att få uthyrda, då Westminster, Southwark och de gamle förstäderna beständigt tillvexa. De äro fria, och staden åter har nittiotvå exklusiva gillen af alla slag som årligen pryda Lord-Majorns triumftåg.” Hvad här är anfördt om England kan i samma hänseende återopas för många andra orter. De kolonier, hvilka upprest sig i början af

*) Se *Inquiry into the nature and causes of the wealth of Nations*, af Adam Smih.

***) Se *Traité d'Economie Politique*, af Jean Baptiste Say.

detta århundrade, såsom Plata-provinserne, S:t Domingo eller Hayti, iakttaga den liberalaste politik i handel. Om dessa provinser säger Say, att de hafva öppnat sina hamnar för utlåningen, "de hafva icke fordrat det samma tillbaka och äro rikare och mera välmående än de någonsin varit under prohibitiva ordningen." "Man säger, anför Say, att Havanas handel och vinster fördubblats sedan denna Spanska koloni genom tingens kraft och tvertemot moderlandets system emottagit alla flaggor.

Då nu historien framställer de ojäfaktigaste facta derpå, att frihet i människoversamhetsförmågans utveckling är så välgörande för förmögenhetens uppkomst och välmågans utspridande bland folkslagen, så uppkommer af sig sjelf en fråga, hvars besvarande och utveckling leder oss till närmare undersökning om det tvång och de prohibitiva Författningar, hvilka hos olika Nationer i större eller mindre grad trycka idogheten och inskränka den frihet i näringar, hvilken vi i stöd af historiska facta antagit sasom enda grundkällan för Nationalvälmågans uppkomst och tilltagande. — — Det synes nemligen, då Historien, såsom redan är bevist, för liberalité i handel och näringar framställer de ovedersågeligaste och mest talande facta, mer än besynnerligt, att man det oansedt mestedels följt och ännu följer en alldeles motsatt politik, i det man söker att med hvarjehanda tvång belägga menskliga i-

dogheten och så mycket möjligt är, inskränka friheten i handel och nåringar. Hvarföre hafva nu Staterne ej alltid följt den liberalaste princip i handel och industrie, då den för Nationalvälmågan är den mest välgörande, men prohibitiva Författningar deremot högst skadeliga? Det är denna fråga, hvars besvarande för oss skall framställa grunderna för det *prohibitiva* eller *uteslutande* Systemet och föra oss till undersökningar om deras mer eller mindre gällande värde. Att de gamle ej hade någon riktig kunskap om förmögenhetens natur och om grunderna för dess functioner i samhället derom vittna äfven de på sin tid mest bildade folkslags ån-
da till vår tid förvarade historiska qvarlemningar.

Plato och Aristoteles, den gamla världens lårdaste män, hvilkas arbeten genom århundraden bibehållit sitt värde och äfven till oss öfverfört så många nyttiga kunskaper, hafva stora förtjenster af Statsläran; men i den Politiska Ekonomiens basis, Läran om förmögenhetens natur samt om dess fördelning och förbrukning i Samhället förråda de ej sunda begrepp.

Plato talar väl om production, om samhällslifvets tjenlighet och nödvändighet för menniskan i afseende på hennes mångfalliga behof, men han utsträcker ej sin lära till någon grundelig framställning af productionsfenomenets natur i allmänhet.

Aristoteles delar productionen i *naturlig* och *konstgjord*, och den skillnad han gör emellan dessa olika arter af production förråder, att

han i denna sak varit alldeles fremmande *). Hans raisonnementer om lån mot ränta för-råda okunnighet om Capitalers natur och bruk. — Romarne ansågo med förakt handel och slöjder, utan att känna af hvad inflytelse dessa äro på Nationalförmögenheten — Hos Egyptierne ålade Lagen en son att hålla sig till samma näringsgren hvar till fadren bekant sig, och denna lag, som i afseende på sin inflytelse på näringarne likväl är en af de dåraktigaste lagar, berömmes af Herodotus och många andra Historieskrifvare ända till nyare tider. Hos Judarne upptäcker man ej spår till sunda åsigtter i Politiska Ekonomien. Deras dåliga begrepp om mynt och kapitaler finnas uttryckta i deras Lagar, hvilka innehålla förbud af penningelån mot ränta, hvilket bevisar, att de ej ens hade aning om förmögenhetens natur och om productionsfenomenet i allmänhet. Då nu hos den för kultur och upplysning mest kända delen af verlden rådde en så stor okunnighet i de väsenteligaste grenar af den Ekonomiska delen i Statsläran, så kan man utan svårighet göra sig föreställning om den öfriga världens tillstånd i detta hänseende. Hvad under då, om de allrastrångaste prohibitiver ågt rum på en tid, då man hade lika liten

*) ἡ δὲ βελτίστη πόλις, ἑ ποιήσει βαναυσον πολίτην ("Optima quidem civitas nunquam optime faciet civem.") Politicorum Lib. III. Cap. 5. Dessa ord vittna hvad begrepp Aristoteles hade om de Mekaniska konsterne, hvilka han ej ansåg värdiga en medborgare.

kännedom om verkningarne af prohibitiva som af liberala författningar? Här af komma äfven de på olika tider sig så olika författningar uti politiska Ekonomien i de gamle staterne, i hvilka stundom rådde ett liberalt, stundom åter ett illiberalt handelssystem. Men äfven den nya tidens politik förråder ej några framsteg i Stats-Ekonomien, ty olika Nationers Historia framställer facta, hvilka vittna, att man ej ens haft aning om grunderne för förmögenhetens uppkomst och natur. Ibland sådana facta må anföras en af Henrik den 4:de, i handels ministéren vidtagen åtgärd, hvarigenom han berättigade Grefven af Soissons att lägga en tullafgift af 15 sous på hvarje ur riket utgående packa handelsvaror, att förbigå åtskilliga ovärdiga prejerier under namn af nådebetygelser, genom hvilka denne Regent tillstodde sina gunstlingar och maitresser att genom olika afgifter beskatta åtskilliga grenar af handelsidgheten.

Hårtill kommer ännu, att Regeringarne ej alltid förstätt eller åtminstone ej velat inse det samband, som på det närmaste förenar deras eget interesse med folkets, hvarigenom händt, att Regeringarne, hvilka genom förbud i handel och näringar sett sina inkomster i skattkammaren ökade, utan att närmare tänka på dessa inkomsters art och inre beskaffenhet, ej dragit i betänkande att, så mycket möjligt varit, vidmakthålla och ofta äfven föröka sin skattkammare på Nationens nog dryga bekostnad.

Af hvad nu är anfördt torde synas, att orsaken till det tvång och de prohibitiva Eörfattningar, hvarmed menskliga idogheten så i gamla som i nyare tider varit fjättrad, ej annorstådes har sin grund än i den okunnighet som äfven hos tidehvarfvens lärdeste män varit rådande i grunderna om förmögenhetens natur, om det sätt, hvarpå den alstras, fördelar sig och förbrukas i samhällen samt hos Regenterne, hvilka ansett sitt eller, såsom de äfven kallat det, Statsinteresseset i så måtto skiljdt från det Nationella, att de med bibehållande af Statens interesse trott sig efter behag kunna rikta sin skattkammare på folkets dryga bekostnad. Men redan i 16:de århundradet började man anställa undersökningar om orsakerne till förmögenhetens uppkomst. 17:de och 18:de århundradet sysselsatte i denna del af Statslåran många Italienska lärde*), hvilka med grundelighet i forskning förenat stora kunskaper, tills ändteligen den namnkunnige Adam Smith's odödliga arbete mot slutet af 18:de århundradet år 1776 utkom, innehållande *Undersökning om naturen af och orsakerne till Nationernas förmögenhet*. — Här visade han, att förmögenhet ej finnes utom ting, hvilka hafva värde och att förmögenheten således står i förhållande till mängden af ting, hvilka hafva

*) Bland dessa kunna ibland andra ihågkommas en *Belloni*, *Carli*, *Algarotti*, *Genevosi*, *Galiani*, *Beccaria* och *Grefve de Verri*, hvilka begge sistnämnde i synnerhet anställt förtjenstfulla undersökningar i Statshushållningslåran.

ett värde, men han bevisade tillika, att dessa värden måste alstras förmedelst människokraft och att de naturligtvis blifva större ju större människokraft till dessa värden alstring användes. — Smith bevisade äfven, att penningar ej äro att betraktas annorlunda än en vara och att deras väsenteliga värde ej bestämmas annorlunda än andra tings.

Dessa grundsatser hafva sedermera blifvit följda och vidare utvecklade af åtskillige Statsmän, ibland hvilka en David Ricardo och en Jean Baptiste Say med rätta torde intaga första rummet.

Sedan nu Statshushållningslärans viktigaste grundsatser i afseende på idoghetens functioner i Samhället blifvit utredde och förmer än ett halft århundrade redan erhållit en fullkomlighet af vettenskapligt system, så skulle man hafva anledning att tro, det Handelspolitiken af sådana statistiska undersökningar dragit de mest helsosamma följder och att den nu skulle stå på en helt annan punkt och vara ledd af helt andra grundsatser än af sådana, hvilka utmärka de föregående tidehvarfven, då man ännu var helt och hållet okunnig om *förmögenhet* och om *vårdens alstring*. Men huruvida denna genom vettenskapens framsteg väntade förändring i handelspolitiken verkligen inträffat, derom öfvertygas vi, om vi rådfråga tidehvarfvets politiska historia, som ännu framställer samma tafla af prohibitiva Författningar som den Franska, Holländska och Engelska Handels-

politiken i 17:de århundradet under Calberts Ministère skildrar. Ännu söker man att sätta hinder i vägen för de fria Communicationerna Nationer emellan, ännu förhindrar man dels genom rena förbud dels genom höga tullafgifter importer af fremmande Nationers produkter. Man tror, att dessa fremmande produkter förorsaka export af inhemskt mynt och att landet blir fattigt i och med detsamma myntet börjar derifrån utgå. Denna är en af de största farhågor som ligger i vägen för införandet af ett liberalt Handelssystem och som länge ännu synes hålla handel och näringar under tvång. Man gör sig ej redo för myntets functioner i Samhället och begär af sådan orsak misstag, hvilkas inflytande på folkslagens väl eller ve är af oberäknelig vidd. Man är ännu ej öfvertygad om en sanning, hvilken vettenskapen för mer än ett halft århundrade redan utredt och som är den, att mynt är ett värde som representerar ett annat värde, hvilket åter ej finnes utom produkter, hvilka nu således äro detsamma som mynt, hvaraf följer, att myntexport ej är annat än en produktexport, hvilken åter aldrig bör anses skadelig, så vida den alltid måste medföra import af andra motsvarande värden *). Men sådant afser man ej, utan man anser en handel med Utlånningen, då den ej importerar reda penningar, såsom skadelig och ännu mera, om importen af utlån-

*) Att vi här mena bytes-värde är mer än lått att inse.

ska produkter öfverstiger exporten af de inhemska. Då börjar man genast tala om en högst ofördelaktig handels-Balans, som hotar Staten med undergång, om ej Regeringen genom prohibitiva åtgärder mellankommer, då man tror, att Handelsbalansen skall blifva fördelaktigare för Nationen.

Sådana principer och motiver i handelspolitiken framställa sig för oss i olika Nationers Historia och Tull-lagstiftningar och på en sådan Minister operation hafve vi i Sveriges sednare Handelshistoria talande facta.

Sveriges politiska förhållanden hade gjort, att mot, sednare tiden af Napoleons regering några af dess Sjöstädter, isynnerhet Gøteborg blifvit nederlagsplatsen för den Engelska och Amerikanska Handeln med en del af Continenten — Följden blef den, att liflighet herrskade i handel, näringsdriften uppmuntrades, exporter af Svenska produkter befrämjades och att en allmän vålmåga bland Handlande och i arbets-classerne utspriddes. — Men det dröjde ej länge, förrån man började tala om en skadlig handelsbalans. Nu påstod man, att importen af utländska varor öfversteg exporten af de Svenska och att det för öfverskottet af de utländska importerna gällde Svenskt mynt, hvilket sålunda höll på att från landet utvandra och genom sitt försvinnande förorsaka en allmän förlågenhet, hvilken nu genom prohibitiva åtgärder borde förekommas. Man gaf tillkänna, att de Capitaler, hvilka nu egnades åt handeln,

blefvo dragna undan åkerbruket och de inhemska näringarne, hvilka sålunda skulle råka i lågervall. Man förde sig ej till sinnes, att det öfverklagade plus i importen icke kunde finnas till utom inhemska produktion, hvilken i stället för detta importerade plus måste hafva blifvit exporterad, man erinrade sig icke, att detta plus ej annorlunda kunde betalas än genom Svenska produkter, vare sig under form af *penningar* eller *vara*.

Had åter beträffar farhågan för Åkerbrukets och de inhemska slöjdernas förfall, så var den ej grundad och motsäges af de grundeligaste statsekonomiska undersökningar. — Det har visserligen funnits många förtjente både Engelska och andre Författare, hvilka uti ifrågavarande sak hyst samma tankar, hvilka nu ledde den Svenska politiken. Man har nemligen påstått, att den Utländska handeln, om den är verkligen riktande, hade på de öfriga näringarne den skadeliga inflytelse, att en allmän prisförhöjning skulle uppstå på det sätt, att de flesta kapitaler skulle vända sig till handeln som vore mera produktif än de öfriga näringarne, att för de sednares idkande således skulle vara mindre kapitaler att tillgå men efterfrågan och behovet af deras produkter emedlertid förblifva densamma som förut, hvarigenom det kunde lyckas dessa näringsidkare att öfver höfvan stegra sina priser tills de skulle upphinna den vinst som handeln gaf och att de, såvida behovet var detsamma som förut men den erbjudna myckenheten af

varan för bristande kapitaler och idkare mindre, skulle vara i stånd att hålla priserna på samma punkt, hvarigenom en allmän prisförhöjning skulle åstadkommas, hvilket skulle komma förbrukarne att falla ganska drygt. Sådana voro äfven de motiver, hvilka man anförde, då man yrkade förändring i den Svenska Handelspolitiken, hvilken man sedermera äfven sökte råtta genom förbud mot den öfverklagade handeln. — Men man glömdes vid afgörandet af denna vigtiga fråga att undersöka, huruvida det för de inhemska näringsidkare vore möjligt att i fortfarande långd bibehålla denna fruktade prisförhöjning. — Man erinrade sig iake, att priser, likasom naturkrafter, hafva sin jemvigtpunkt, kring hvilken de röra sig genom sitt fallande och stigande, hvilket åter ingenting annat är än ett stråfvande till denna föreningspunkt, der de måste stadna och den de öfverskrida endast då en oförutsedd händelse, som sådant föranleder, inträffar och varar, men så snart den vanliga ordningen hunnit blifva återställd, återgå priserna till sin naturliga punkt och denna vanliga ordning måste alltid blifva återställd, så snart orsakerna till prisernas förhöjning upphört att verka. — Denna rubbning i prisernas jemvigt kan icke heller gerna länge påstå, såvida jemvigtslagarne vanligen verka mäktigare och åter införa ordning.

Om den Utlånska Handeln vore så riktande, att de fleste kapitaler skulle flyta till denna näringsgren, så att man föga hade att

använda på de öfrige och behovet af de öfrige näringsgrenarnes produkter emedlertid skulle förblifva detsamma som förut, så vore klart att, såvida den *erfordrade* myckenheten skulle vida öfverstiga den *erbudna*, producenterne af den *erfordrade* varan kunde gå högt nog med sina priser; men att de ej skola lyckas gå högre än till beloppet af den vinst som den Utländska handeln, hvilken nu lockat de fleste kapitaler till sig, erbjuder, sådant kan man på goda skäl antaga för säkert äfvensom att priserna i alla näringsgrenar, om de ock genom tillfälliga händelser kommit att stiga öfver jemvigten, snart nog skola återsöka sin naturliga ståndpunkt, der de förblifva, efter att hafva åstadkommit en allmän jemnkning.

Till närmare upplysning vilje vi uti ifrågavarande afseende ännu anföra följande: Om den Utländska handeln vore så förmånlig, att den skulle erbjuda vinster, hvilka betydligt öfverstego de öfrige näringsgrenarnas, så skulle naturligtvis denna idoghetsgren, såsom förut är nämndt, draga till sig både de fleste idkare och de mesta kapitaler, såvida man alltid hellre håller sig till den produktion, som erbjuder de största vinster, hvarigenom skulle hända, att de öfrige näringsgrenarne förlorade betydligt både arbetare och kapitaler samt sattes sålunda ur stånd att producera så mycket af hvar sin vara som allmänna behovet påkallade.

Då nu den *erfordrade* myckenheten vida

öfverstiger den tillgängliga mängden af varan, så är klart, att den vara, som åndteligen står att fås, måste stiga i pris och detta stigande går vanligen så långt, att den ena producentens vinster erhålla någon jemvigt med de andras, då åter arbetare och kapitaler börja vända sig till alla olika produktioner, så vida de erbjuda ungefär lika vinster. Ifrån denna tid börja priserna falla tills de återkomma till sin naturliga punkt. — Någon gång kan det väl hända, att priserna kunna stadna på en högre punkt än på den, der de förut stodo, och då kan man säga, att en prisförhöjning uppstått, emedan prisernas naturliga punkt flyttat sig högre än der den förut var; men ett sådant stigande är icke farligt, utan gifver vanligen tillkänna en stigande vålmåga hos folket.

Dessa omständigheter tog man vid den Svenska Handelspolitikens förändring ej i öfvervågande, utan man kom på skenbara grunder öfverens derom, att ifrågavarande Utlånska handel var skadlig för Staten; hvarföre den fördömdes, i det man heslöt, att den skulle upphöra och försvinna.

Huruvida Sverige vunnit eller förlorat på denna politiska operation, derom hafva följderna allaredo vittnat, i det Sverige upphört att vara nederlagsplatsen eller föreningspunkten för den vidlyftiga handel, hvilken i längden kunnat medföra oberåkneligen vålgörande följder. — Gótheborg förföll, den der inne och deromkring boende vålmåga

försvann och det så, att den sedermera ej visat sig sådan den under den florerande handelsperioden var. Nu blef Köpenhamn åter nederlagsplatsen emellan Östersjön och Vesterhafvet *).

Till slika Statistiska operationer hör äfven den Svenska politikens nuvarande bemödande att tillintetgöra den Finska handeln på Sverige, hvarifrån man befara, att samma handel drager Svenskt mynt utan att importera något så gällande och så varaktigt värde som man anser myntet vara. Men huru skulle man tro, att den Finska varan kunde lösas, om ej mot en Svensk produkt, hvilken, vare sig under form af penningar eller vara, är det enda medlet att åstadkomma bytet? Således måste ingenting vara att befara för Sverige, då den Finska Handeln dit alltid importerar lika stort värde, det må då befinna sig under hvad form som helst, som den derifrån exporterar. Men man har ej följt dessa åsichter utan man har raisonneerat ur helt andra grunder. — Man har tagit Tull-Specialer till esterrättelse och funnit i dem, att Finska varor för ett så eller så stort belopp inkommit och dragit häraf den slutsats, att Svenskt mynt utgått för hela summan af den Finska importen, hvilken man ej ansett hafva samma värde som den Sven-

*) Se vidare *Bihang till Första Häftet af Tidskriften Odal mannen* af Hans Järta, Fahlun 1824.

ska exporten, såvida denna skett i reda penningar, men den förra deremot i varor, hvilka äro förbrukning underkastade och hvilka således snarare försvinna än myntet, hvars värde man anser för mera stadigt, utan att man härvid observerat, 1:0 att *vara* i sjelfva verket utgör det mera stadiga värdet, då penningens värde vanligen mera subordinerar under varans än varans under penningens, 2:0 att den Finska importen ej medför export af blott penningar utan fastmera af varor, hvilka till ett betydligt belopp ifrån Sverige importeras till Finland. Men man har tillagt, att Sverige, åtminstone med tiden, om den inhemska industrien uppmuntras, kan umbära de produkter, hvilka nu från Finland importeras och för hvilka nu Svenskt mynt från Riket utgår. Hvarföre, har man sagt, skall Sverige ej producera sjelft de produkter, hvilka nu tagas af utlänningen? Hvarföre skall man ej söka att inom Svenska folket kvarhålla och bevara de betydliga värden, hvilka nu utgå från Riket och föröka Utlänningens förmögenhet? Alla dessa frågor äro i hufvudsaken redan besvarade och vederlagda och försvinna, om man blott tager i öfvervägande, att ifrån Sverige aldrig några värden utgå, för hvilka motsvarande värden ej inkomma, och om detta sker under form af vara eller penningar anse vi, såsom af det föregående synes, vara af lika betydelse.

För öfrigt kan Svenska folket ej förlora derpå, om det tager några produkter utifrån,

ty skulle man ej göra detta utan sökte äfven inom sig producera dessa, så skulle man väl i så måtto vinna, att för dessa produkter till Utlåningen ej några värden skulle utgå; men denna vinst vore inbillad och vore i sjelfva verket ingen, då man besinnar, att de produktiva krafter, hvilka nu användas på de nya produktionerna, nödvändigt skulle undandragas de gamla näringarne, hvilka i detta fall naturligtvis skulle producera så mycket mindre som beloppet är af de nya produktionerna. Ännu mindre lönar det mödan att befatta sig med en ny näring, om Utlåningen idkar den med större framgång*). Men ännu kunde en annan hemligare orsak anföras till ifrågavarande prohibitiva operationer af Sverige och denna operation kunde vara politisk. Man kunde tro, att Sveriges politik i detta afseende åsyftade Finlands försvagande och aftynande i vålmåga; men huruvida en sådan politik vore öfverensstämmande med Statistiska**) principer och gynnande för Sverige, derom skola vi straxt öfvertyga oss.

Om vi kunde antaga, att Sverige skulle lyckas genomdrifva denna sin politik att ut-

*) I detta hänseende komma vi framdeles att närmare förklara oss.

**) Vi förena oss ej med Jean Baptiste Say i den skillnad han gör i sin *Traité d'Economie politique* emellan Statshushållningsläran och Statsläran, utan vi anse Statshushållningsläran äfven höra sill Statsläran.

arma Finland, så måste vi antaga att detta sednare land, om det ej såg någon utväg till communicationer med andra länder; i hvilka det kunde afsätta sina produkter, skulle råka i stor förlågenhet och sluteligen falla i barbari. — Nu frågas, om Sverige skulle vinna på denna politik, och vi vilje, för att besvara denna fråga, öfverlemna oss åt historiens ledning.

Att det aldrig för en Nation varit någon lycka och icke ens ansetts för någon sådan att hafva till sitt grannskap ett folkslag, som vore i sitt råhetstillstånd, sådant intygar mer än ett folkslags historia.

Den gamla Svenska Historien upplyser, huru genom fremmande försorg upplysningens fackla spridt sig i Sverige. De Nationer, hvilka stodo antingen i närmare eller fjärmare, åtminstone lokala, kommunikationer med Sverige, sågo sig föranlåtna att vara angelägna om Svenska folkets hyfsning och lyftning från dess råhet till ett lyckligare lif. Sådan var Ansgarii och hans Medapostlars ankomst till Norden. Sådan var anledningen äfven för Svenska Regenterne att få upplysningen utspridd bland Finska folket straxt, då vårt land började lyda under detta Rike, hvars spira vi hafve att tacka för den kultur och hyfsning, som ännu i århundraden skall bära en omisskännelig stämpel af vår förening med den gamla Góthiska Nationen, hvars namn i verldshistorien spelat så många ridderliga rolex.

Sådan var åfven anledningen till Cyrilli och Methodii ankomst till Ryssarnes förfäder*), Slavånerna**). Grekiske Kejsarne, hvilka ej sågo sitt Rikes interesse förenligt med ett barbariskt grannskap, sökte att hos Slavånerne införa upplysning och byfsning.

Sådana tänkesätt framställer Historien hos olika folkslag, hvilka vårt ämne nu ej tillåter att längre uppräknas, ty redan häraf torde synas, att de gamle också åtminstone anade hvad man nu mera genom vettenskapliga forskningar känner. I råhetstillståndet har människan få behof, de äro så enkla, att de knappt öfvergå djurens, hon är i okunighet om ett bättre och fullkomligare lif, hvarest hennes behof blifva mera samman-satta och mera förfinade, ja sådana, att hon ser sig, för tillfredsställandet af desamma, i nödvändighet att söka gemenskap med andra människor, hvilka kunna göra henne bekant med de lagar, utan hvilkas kännedom hon ej tjenligen kan tillfredsställa sina tilltagande behof, ja utom hvilka hon fåfångt söker sitt välstånd. — Då nu människan, så-

5

*) Se Karamsins Исторія Государства Россійскаго.

***) Vi bruka här denna benämning i stället för den vanliga, *Slaver* och tro oss hårtill hafva skäl i den Ryska benämningen Славяне, hvarföre vi af filologiska skäl anse benämningen Slavåner mera lämpelig än den af *Slaver*, ehuru vi icke heller tro denna sednare böra förkastas såsom precis oriktig.

som förut är sagdt, i sitt råhets tillstånd, föga har andra behof än dem djuren yttra och hennes production af denna orsak ej heller sträcker sig längre än till sådana slag, som i ett slikt tillstånd tillhöra henne, så torde man lätt kunna inse, hvarföre hon då skulle söka någon communication med fremmande folkslag, då hon af deras bekantskap ej kunde draga någon nytta. Ingen handel kunde hon drifva med dem, såvida hon ej producerar några värden, med hvilka hon vore i stånd att åstadkomma några byten med Utlånningen. Håraf synes, hvad man vinner derpå, att man har ett rått och ohyfsadt samt fattigt grannskap, med hvilket man ej kan stå i några handelsförbindelser, hvilka likväl äro för Nationer så helsosamma.

Hvad skulle en rik och driftig köpman, om han än vore ensam, göra i ett illa befolkadt och ohyfsadt land sådant som Lapp-land? Hvad för en afsättning och hvilka vinster kunde han hafva bland ett folk, der man ej producerar annat än hvad som kan tillfredsställa lifvets första och nödvändigaste behof? Skulle det någonsin falla in en köpman i Amsterdam, London eller Hamburg, att, ehuru han i dessa städer i mängd har stora medtäflare, flytta till Kaukasus eller Lappland för att i dessa trakter i visst afseende drifva ett slags monopolii rörelse? Hvem skulle vilja tro, att han någonsin med allt sitt monopolium på sagde orter kunde hafva den afsättning som i London, Amsterdam eller Hamburg, der han omgifves af folk,

hvilka i olika handteringar producera värden, för hvilka de af Handelsmannen åter kunna tillbyta sig andra motsvarande värden. — Af allt detta synes, att Sverige, om det genom sina prohibitioner än lyckades att tillintetgöra Finlands handel och att derigenom bringa det i ett aftynande tillstånd, af en sådan politik i sjelfva verket ej skulle draga någon nytta utan fastmera skada sig sjelft. — Nej, tvertom hade man af hvad anfördt är anledningar att tro, det Svenska politiken borde mera åsyfta Finlands väl än undergång; ty ju mera Finland tilltager i vålmåga, desto större och mera sammansatta blifva dess behof, och Sverige skall då alltid kunna räkna på större afsättning af sina produkter än under en tid, då Finlands behof äro få eller inga och dess förmåga att ens tillfredsställa dessa ännu färre. Hårtill kommer, att det, såsom redan Smith på sin tid erkände, alltid blifver svårt att, åtminstone i långd, hålla en fremmande Nation under ett industrielt slafveri, ty så mycken kraft bör man kunna antaga hos ett folk, att det, om ock en kommunikation blifver stängd, i sådant fall alltid söker en annan, och detta är så mycket mera att förmoda om Finland, som det står i förening med ett så mäktigt Rike som Ryska Kejsaredömet är; ty alltid skall Finland under detta mäktiga beskydd i stället för den Svenska för sig se en annan lämpelig kommunikation öppnad. — Men hvad emedlertid sluteliga följden kunde blifva af denna Sveriges prohibitiva politik, derom upplysas vi i Sveriges Historia om den

förut omtalade Engelska och Amerikanska Handeln, hvilken, såsom vi förut sett, till följe af en prohibitif politik flyttade sig ifrån Gøtheborg till Köpenhamn, der den äfven förblifvit. — Den Finska handeln skulle naturligtvis på Sverige upphöra och söka sig en annan punkt, då följderne möjeliggen kunde blifva mera kånbara än af den Engelska handelns flyttning eller förvisning. — Af hvad nu är anfördt torde således vara lätt att inhämta, hvad tillförlitlighet Tableauer öfver Handels Balans kunna framställa eller innehålla, då denna beräknas efter export och import af penningar eller mynt *).

Say talar ej utan förargelse om en rapport af Ministern för Inrikes Ärenderne i Frankrike för år 1813, då han inberättade, att årets exporter belöpa sig till 385 millio-

*) Vi kunna här med skål påminna oss, hvad Say i sin *Traité d'Economie Politique* på ett visst ställe säger om Phitip den 2:dre, hvilken, då han blifvit Herre till Portugal, förbödd sina nya undersåtare all gemenskap med Holländarne, hvilka han hatade. Följden, säger Say, blef, att Holländarne, som förut i Lissabon hämtade Ostindiska varor och deraf afsatte ofantligt mycket, gingo, i brist af denna tillgång, sjelfve till Ostindien att hämta dessa varor och slutade med att derifrån förjaga Portugisarne. ”Denna ovilja, fortfar Say, i afsigt att skada Holland, blef upphöfvet till dess storhet.” — ”Handeln liknar, enligt Fernelons uttryck, de naturliga källor, som ganska ofta uttorka, då man vill ändra deras lopp.”

ner, men importen deremot, reda penningar inbegripne, blott till 550 millioner, och detta resultat uppgifves i sagde rapport såsom det vackraste man ännu erhållit. Say yttrar sig om denna åsigt: "denna rapport bevisar tvertom, hvad man redan kände, de betydliga förluster, hvilka Franska Handelsn vid denna tidpunkt lidit genom regeringens fel och dess fullkomliga okunnighet uti de första begreppen af Statshushållningsläran." Det är föröfrigt i sanning ett märkvärdigt fenomen i vår Cultuurhistoria, huru människan gerna länge vill hänga vid någon en gång af fördomarna stadgad skenbar sanning.

Såsom vi förut sett, har man i äldre tider ej gjort sig någon vettenskaplig reda för handel mer än för andra delar i Statshushållningsläran, förrän man i 17:de och vid medlet af det 18:de århundradet började i denna del af Statsläran sysselsätta sig med vettenskapliga forskningar. Ibland de Italienske lärde, hvilka i denna vettenskap skrivit, hafve vi äfven nämnt en Genevosi, hvilken var Professor i Neapel uti Statshushållningsläran och hvilken derstädes började i vettenskapen en offentlig kurs år 1764. Han lärde, att *handeln* är ett *utbyte af det öfverflödiga mot det nödvändiga*. Say vederlägger denna helt och hållit falska åsigt förträffeligen, då han säger: "*det vore svårt att bevisa, att en fattig arbetskarl, som söndagen går på krogen, der gifver sitt öfverflöd i utbyte mot det nödvändiga.*" — Huru kan man väl tänka sig, att en usling, hvilken ef-

ter slutadt dagsarbete om aftonen går att för sin lilla penning köpa sig en brödkaka, hos den handlande, hos hvilken han handlar sig kakan, i stället för kakan lemnar sitt öfverflöd, då han der lemnar sin enda och sista penning för att till följande dags afton fattigt lifnära sig. Denna Genevosi's åsigt, så falsk ja orimlig den än är, har, oansedt de sundaste läror i detta ämne blifvit framställda, blifvit mera hyllad än en Smiths, Say's eller Ricardo's grundsatser, hvilka likväl grunda sig på den grundelighet och sanning, hvarpå vettenskapens sednare framsteg göra anspråk framför Genevosi's tider,

Dessa Genevosi's tankar, hvilka i visst hänseende någorlunda komma öfverens med Galiani's låra i handel, som var den: "hvad somlige vinna måste nödvändigt förloras af andra", hafva sedermera till en del kanske legat till grund för den framställning som i detta hänseende blifvit gjord af Engelsmannen Stewart, hvilken likaledes påstod, att några ej kunna rikta sig utan af det som andre förlora. — Denne Stewart, hvilken är ansedd för en af det Merkantila Systemets förnämsta författare, har på dessa skäl sedermera grundlaggt det prohibitif system som Forbonnais derpå försvarat och hvarpå alla Europas, ja verdens regeringar efter Say's påstående, byggt sitt uteslutande system*).

*) Voltaire, hvilken eljest alltid var färdig att raisonnera i saker, hvilka han ej var mäktig att förstå, har äfven i denna del documenterat

Och det är detta system, hvaremot vetenskapsmannens forskningar redan i sekeltal varit rigtade, men ännu står det och torde göra det i ännu långt aflågsna tider. — Så måktig har fördomen varit att bibehålla sig ännu sedan ljuset hunnit sprida sig och sedan vetenskapen redan gjort sina sanningar kända.

Hela det Merkantila systemet går, såsom, af hvad förut är anfördt, synes, derpå ut, att tingens värde alltid varit och alltid förblifver detsamma som det för närvarande är eller, hvilket är detsamma, att tingens värde är af samma art som deras grundämne, hvilket i så måtto ej är förändring underkastadt, att det kan ökas, och man har på denna grund trott, att, hvarje gång landet af Utlänningen emottager större quantum värden än det exporterat, en förlust vore å färde, hvilken skulle ingripa i Nationalförmögenheten så nära, att dess förstöring vore å bane. — Man tager ej i öfvervågande, att tingens värde genom människohandläggning kan ökas och att Nationers likasom enskildas rikedom kan tillvexa i mån af den människokraft som till förmögenhetens alstring användes. — Hvaraf kommer det då, att

sig såsom sådan, då han sade: "sådan är människans ställning, att då man önskar sitt lands storhet, önskar man med detsamma sina grannar ondt. - - - Det är klart, att ett land ej kan vinna utan att ett annat förlorar." Diät. Philos. Art. *Patrie*.

Finnarne nu äro förmögnare och rikare än de voro i den Romerske Författaren Taciti tid, då de lefde i ett fullkomligt råhetstillstånd, i den skamligaste fattigdom och i saknad af människans äfven ömmare och nödvändigare behof? *) I stället att, i likhet med den Romerske Författarens tider, med djuren dela samma näringsmedel och boningar, **) se vi oss nu i tillfälle att, i öfverensstämmelse med lifvets ådlare behof, äfven njuta beqvåmligheter, hvilka endast en ökad förmögenhet kan åstadkomma. Hvarifrån hade Rom skapat sig den välmåga som i dess början varit ett intet, men som i Kejsar Augusti tid redan ådrog sig hela världens uppmärksamhet? Hvarifrån har Lydiernes Konung Cræsus erhållit de stora skatter, hvilka historien med så mycken beundran omtalar? Den som till besvarande af dessa frågor ville hämta skäl annorstädes än ifrån menniskohandläggningen och idogheten, hvilka äro de enda källor till förmögenhetens alstring, han skulle endast förråda okunnighet och bevisa, att han ej nog förmått uppfatta folkslagens kultur och utvecklingshistoria.

*) Se C. Cornelii Taciti de Situ, moribus et Populis Germaniæ Libellus, Cap. 46.

**) Fennis vitæ herba, cubile humus: Nec aliud infantibus ferarum imbrumque suffragium, quam ut in aliquo ramorum nexu contegantur; huc redeunt juvenes, hoc senum receptaculum. — Se C. Cornelius Tacitus de Moribus Germaniæ.

Men, ehuru redan Smith och många efter honom erkännt och bevisat sanningen af de grundsatser, hvilka vi i detta hänseende visat oss tillgifna, har man likväl i allmänhet ej velat öfvergifva, hvad okunnighet och fördomar en gång förklarar för sanning, utan man har kallat sina åsigter *praktiska sanningar*, och det, efter Says tanke, därför att de olyckligtvis brukas.

Man har nu, med bibehållande af sådana *praktiska* åsigter, velat påstå, att det är skadeligt att låta från landet utgå någon produkt som medförde import af en annan produkt, hvilken väl hade ett motsvarande värde men hvars import vore skadelig af orsak, att samma produkt äfven kunde inom landet alstras, i hvilken händelse man tror, att, om den fremmande produkten blifvit alstrad hemma, man likväl hade kunnat till landet införa värdet af samma produkt i penningar. — Man tror, att man alltförväl kan sälja åt Utlåningen utan att köpa af honom.

Man besinnar ej, att denna poitik, drifven till sin ytterlighet, innebår en orimlighet, ty i sådana fall skulle alla vilja exportera, men ingen tåla importera, hvaraf o- villkorligen skulle följa, att icke heller några exporter skulle åga rum, ty hvart skulle man exportera, då man till ingen ort fick importera.

Sedan man nu vore kommen så här långt, så skulle man ändteligen komma att

känna följderna af sin politik, som nu vore bragt till det yttersta. — Nu skulle man erfara ett fullkomligt stagnationstillstånd i handel och näringar, hvilka skulle helt och hållet blifva förstörda, sedan alla kommunikationer upphört. — Men man har sedan påstått, att man af utlåningen åtminstone borde taga endast sådana varor, hvilka på intet sätt inom landet kunna produceras, men ingalunda sådana, hvilka, om de också ännu ej med förmån cultiveras, dock genom någon uppmuntran för producenter med tiden kunde alstras, och till vinnande af detta ändamål har man, för att få den eller den artikeln inhemsk, föreslagit premier för producenter samt höga tullafgifter för en utlänsk import af samma vara. — Men här är medlet lika så skadeligt och litet öfverensstämmande med en sann princip i Statshushållningsläran som sjelfva planen. — Man borde inse, att hvarje production, som ej kan upprätthålla sig sjelf, är för Staten skadelig, såvida den måste betalas högre än den är värd och då för värdet af varan dess productionskostnader böra ligga till grund. — Då nu varan betalas högre än den är värd, så nödgas förbrukaren för ingen ting utgifva ett så stort värde som han utöfver varans productionskostnader måste betala för densamma. Håremot invänder man, att det ej är förbrukaren utan Staten som medelst sin premie betalar det värde som öfverstiger varans productionskostnader. Men hvarifrån erhåller Statens Skattkammare sina värden, om ej från Nationen, hvilken utgöres af förbrukare

och producenter på en gång? Hvem ser då ej, att det är Förbrukaren, som, om också medelbarligen, nödgas utgifva ett värde för intet, hvilket alltid är fallet, då för en vara betalas mera än den är värd.

Att sålunda tvinga den ena medborgaren att erlägga skatt åt en annan, är, såsom hvar och en kan finna, först och främst en orättvisa mot den skattskyldige, men derjemte en i Ekonomiskt hänseende för Staten skadelig operation. — Man har af sådana skäl tyckt, att en production, om den inom landet än kostade mera än hos utlåningen, såsom inhemsk ändock vore förmånligare, såvida inga värden i sådant fall från landet utgå. Så enfaldig denna tanke är, så enkel är den att vederlägga. Om man i Finland skulle föresätta sig att odla Kaffe och detta Kaffe genom sina productionskostnader skulle komma att kosta 2 Riksd. pr c , då det från utlåningen fås för 1 Riksd. pr c , och om man tillika antager, att consumptionen af det inhemska kaffe kostade årligen 2 Millioner Riksd., så är klart att finna, det Kaffe-förbrukningen af inhemsk production nu kostar 1 Million mera än om varan tagits af Utlåningen, i hvilken händelse förbrukarne af Kaffe för sine öfrige behof ännu hade kvar ett värde af 1 Million, hvilken summa nu gått förlorad i stället att användas till andra föremåls anskaffande, hvarigenom Nationens production och idoghet kunnat vinna förkofran och göra framsteg.

Om man antager en större mängd af sådana tvungna productioner som ifrågavarande Kaffe-production är supponerad, så finner man, att otaliga Millioner inom samhällen på detta sätt af förbrukarne för intet komma att utgifvas i stället att de kunnat användas till produktiva bruk, hvarigenom antingen nya värden alstrats eller nya njutningar och bekvämligheter för Nationen anskaffats.

Häremot invändes vanligen, att dessa värden, hvilka nu ansetts gå förlorade, ändock stadna kvar inom Nationen, såvida de stadna hos producenten, och att Nationen sålunda nu vinner derpå, ty i annat fall hade dessa värden flyttat sig till Utlåningen, i hvilken händelse de skulle ansetts förlorade. — Men är det likgiltigt för en Nation, om hvar och en medborgare får använda sina kapitaler på det sätt han anser för sig förmånligast eller ej? Är det likgiltigt för en medborgare att för 100 Rub:s värde vara ålagd att utgifva ett värde af 200 Rub. hvilket, med andra ord, vill säga att skänka sina 100 Rub.? Kan det vara honom likgiltigt, om han än har den tillfredsställelsen, att dessa 100 Rub. hvilka han för ett intet varit tvungen att utgifva, förblifvit inom landet eller i hans landsmans våld? Kan han anse detta ens på något vis förenligt med grunderne för rätt och Lag? Af samma skäl borde Staten aldrig vidtaga åtgärder eller stifta lagar, genom hvilka den ena medborgaren sattes i tillfälle att af den andre återfå den

egendom, hvilken han, utan erhållande af motsvarande värde, blifvit beröfvad. Således borde tjuften, hvilken af sin landsman egenmäktigt eller olofligen bemåktigat sig ett värde, ej nåpas, så vida samma värde ändock kvarstadnar inom Nationen och Staten således ej kunde anses komma att något lida på ombyte af värdets ägare. — Vidare har man påstått, att sådana productioner, om de ock i början blifva något dyra för Nationen och kunna anses för tvungna, med tiden dock bringas till samma värde med Utlåningens och att productionen nu emedertid blifvit inhemska, i stället att den, om man följt en annan politik, ännu vore i utlåningens händer och kanske ett monopolium för honom. Men hvad har man nu vunnit hårpå? Andre näringar, hvilka förut idkats och det med framgång, hafva nu ej blifvit drifna med de kapitaler, hvilka under denna långa tid varit upptagne af de tvungna productionerna. De näringar, hvilka förut upptagit alla de kapitaler, hvilka nu erfordrats för att göra de utlänska productionerna till inhemska, hafva naturligtvis ej blifvit drifna med den kraft och den framgång som eljest, i händelse de omtalte kapitalerna ej blifvit dessa näringar undanryckte och om de ej användts på tvungna productioner, hvilka nu uppslukat alla de vinster, hvilka under denna långa tid med gynnande productioner kunnat åstadkommas och hvilka redan kunnat betydligt öka National-förmögenheten och möjligen äfven gifva anledning till productioner, hvilka, utan att i en långd af tider förorsaka

stagnation i nåringar och göra National-kapitaler till improduktiva, nu kunde gifva lika goda vinster som de af en prohibitif politik framkallade productionerne, hvilka redan kunnat kosta Nationen Millioner. Hvem kan nu påstå, att Nationens tillgångar förökats genom dessa utländska productioners förvandling till inhemska? Så förhåller det sig emedlertid med grunderne till denna politik, hvarpå prohibitif-systemet hvilar.

Smith och efter honom Say och Ricardo hafva på det ögonskenligaste bevisat, huru skefva dessa åsigtter äro. — Desse Författare hafva bevisat, att det alltid för ett land är förmonligast, att dess producenter äro sysselsatte med sådana productioner, i hvilka de lyckas bättre än utlåningen och ej med sådana i hvilka utlåningen lyckas bättre än de.

Att Samhällets idoghet endast kan ökas i samma mån som dess kapital tilltager och att detta kapital åter endast kan ökas i samma förhållande som man kan spara något af inkomsterne, är en sanning som redan är utredd af Adam Smith; men, såsom redan bevist är, blifver en stor del af Nationens Kapital, under hela den tid en utländsk production tvingas till inhemska, i afsende på produktivité i ett stagnations-tillstånd, och på den långa tid som erfordras innan denna tvungna production hinner blifva gynnande har National-inkomsten blifvit minskad och alltså hafva äfven dess kapitaler varit i ett

afstagande tillstånd. Och då man antager, att endast inkomster kunna öka kapitalerne, så följer, att den Nationella idogheten måste genom den prohibitiva politiken hafva blifvit skadad, då Nationens vålmåga afstagit i stället att tilltaga, hvilket sednare man åsyftat, men hvilket ej kunnat ske, såvida näringarne blifvit störda i sin naturliga gång och kapitalerne ej blifvit använde till så produktiva bruk, i hvilka de förut voro och i hvilka de, ehuru troligen ännu med större framgång, nu vore. Men, säger man, vår idoghet har emedlertid vunnit förkofran, i det man inom Nationen nu idkar flere productioner än förut, och detta anser man för ett tecken till National-vålmågans tillväxt. Men här besinnar man ej, att mängden af productioner ej gör så mycket till saken; ty endast en production, om den är väl gynnande för Nationen, kan vara förmånligare än tio andra, hvilka ej drifvas med så mycken framgång. Om man låtit bli att genom tvångsmedel förvandla den utländska productionen till inhemsk och att såmedelst stora kapitalerna och de inhemska näringarne i deras naturliga functioner, så hade de inhemska näringarne redan kunnat till den grad hafva förkofrat sig, att deras årliga vinster nu kunde långt öfverstiga dem, hvilka, den nya produktionens vinster inberäknade, nu kunna erhållas, och då vore icke de vinster förlorade, hvilka för Nationen gått förlorade under den tid som åtgått för productionens förvandling till inhemsk. Det är således klart, att Nationen vanligen förlorar på så-

dana Ekonomiska operationer, ty de hafva i allmänhet äfven inflytelse på alla andra näringar, isynnerhet, om den tvungna productionen hör till nödvändighets-artiklar, i hvilken handelse alla consumtions-artiklar vanligen blifva dyrare, så vida productions-kostnaderna alltid måste blifva större ju högre producenten nödgas betala sina förbruknings-artiklar, ty ju mera arbetarens uppehälle kostar, desto mera måste äfven betalas för det arbete som han förrättar. — Hvem ville väl och hvem kunde väl arbeta, då arbetet ej förmår bibehålla honom vid lif och ej kan tillfredsställa hans nödvändigaste behof, hvilka likväl äro så godt som vilkoret för arbetets verkställande.

Det är således bäst att ej genom prohibitiva åtgärder störa Nationens näringar och kapitaler, ty i hvarv tidevarf blifva de, såsom den namnkunnige Smith länge sedan bevisat, använde, om också i andra yrken och på ett sätt som för den tiden kan vara det fördelaktigaste. — ”I hvarje period, fortfar Smith, skulle riket kunna draga af sitt kapital den största inkomst, och både kapital och inkomst skulle kunna öka sig med den största möjliga hastighet.” *)

*) Se *Politisk Undersökning* om Lagar, som hindra och tvinga införseln af sådana Utländska varor som kunna alstras eller tillverkas inom landet, af Adam Smith.

”Men, säger Jean Baptiste Say, man fåster i allmänhet alltför liten uppmärksamhet vid den stora olågenheten att låta förbrukarne dyrt betala åtgångsvarorna.” — Man har nemligen, såsom vi förut sett, vanligen tagit saken på det sätt, att, om ock förbrukaren blifver af med ett värde för intet, så stadnar detta värde åndock kvar i landet, så vida det emottages af producenten. Men icke nog med de orimligheter, hvilka vi redan hevisat ligga i denna sats, den innebär ännu andra, hvilka äro af lika grof art som de, hvilka vi anfört. — Man betraktar nemligen här producenter och förbrukare såsom helt olika personer i samhället. Denna sats, som härleder sig från Smith's indelning af samhällsmenniskorna i produktiva och oproduktiva, men som är förkastad af Say, Garnier samt af någre bekante Engelske Parlamentsledamöter, är ej svår att vederlägga, då man endast vill besinna, att det ej finnes någon människa, som oaktadt all ansträngning såsom producent tillika ej är förbrukare, ty hvilken människa kan vål producera utan att consumera. Och då man antager detta, så är klart, att ifrågavarande dyrhet eller beskattning drabbar producenten ej mindre än Förbrukaren, hvilka begge få vidkännas nödvändigheten att för en vara betala mera än den är värd. Här af torde äfven vara lätt att inse, att prohibitiver af ifrågavarande art ej äro för Staten helsosamma utan tvertom för National-förmögenhetens tillväxt högst skadeliga; hvarföre äfven Adam Smith hade

rätt, då han sade: ”de naturliga fördelar som det ena landet har framför det andra i anseende till productionen af vissa varor, äro stundom så betydliga, att det, enligt hela världens öfvertygelse, skulle vara en fruktlös möda att söka täfla med dem.”

Men en sak synes ännu återstå för oss. Man har nemligen velat påstå, att en prohibitif politik ej kan upphöra i ett rike innan den gör det i ett annat, med hvilket handelsförbindelser äga rum.

Huruvida en sådan åsigt är öfverensstämmande med en Ståts helsa och kan anses befordra välmåga inom Nationen, detta är en sak, hvarföre vi tro oss böra göra närmare redo. För längre tider tillbaka, då man ännu så litet tänkte på grunder och grundsatser i Statshushållningsläran, har man tyckt, att hämnden i sådant fall föreskrifver vedergållning och till utöfvande af denna hämnd hafva regeringarne belagt införseln af några ja de fleste artiklar af den andra Nationens produktioner dels med rena förbud dels med öfvermåttan höga tull-afgifter. — Ibland de Riken, hvilka isynnerhet följt denna grundsat, om man så får kalla den, utmärker sig framför andra, Frankrike, hvars Ministeriella operationer synas hafva gått ut på att gynna sina Fabriker genom prohibitiver för utlånska tillverkningar, hvilka hade kunnat komma i täflan med dess egna.

Det är just i denna punkt af Handels-

politiken, hvaruti den bekante Colbert för-
 värfvat sig så mycken namnkunnighet, att
 han varit anförd och ännu anföres såsom ett
 mönster bland Ministrar. — Det var denne
 Man, som genom Sjö tullstaxan af år 1667
 lade höga införselsafgifter på största delen
 af fremmande Manufactur-varor. På hans
 afflag att nedsätta dessa afgifter till Hollän-
 darnes fördel förbodo desse år 1671 införs-
 seln af Franska viner, brännvin och slöjde-
 varor. Någon tid derpå yppades åter mel-
 lan Fransoserne och Engelsmännen stridig-
 heter af samma art, i det de å ömse sidor
 sökte genom höga tullafgifter och förbud
 förtrycka hvarandras handel och nåringar.
 Likväl synes Frankrike, säger Smith, hafva
 gifvit första exemplet. — År 1697 förbodo
 Engelsmännen införseln af Flanderska spets-
 sar och uddar. Regeringen i Flandern åter
 förböd införseln af Engelska klåden och an-
 dra ylleveror. År 1700 upphåfdes förbudet
 att till England införa Flanderska spetsar,
 men med vilkor, att införseln af Engelska
 yllevåfnader till Flandern skulle vara tillåten
 såsom förut. Sådana contra prohibitiver fram-
 ställer flera Europeiska folkslags historia un-
 der den bekante Colberts Ministère i Frank-
 rike, och sådana grunder för många, ja de
 flesta folkslags handelspolitik låse vi ännu i
 dag. Man tror, att denna politik är ovil-
 korligen nödvändig för att hålla jemnvigten
 i Nationernes vinster, om hvilkas natur man
 likväl ej förräder någon kunskap, så länge
 man följer ifrågavarande politik.

Det är redan af Adam Smith, Say och Ricardo bevist, att en politik, som stödjer sig på sådana contraprohibitiver, om hvilka här är fråga, är för Staten högst skadelig, och vi vilje blott följa desse förtjenstfulle författares åsichter för att närmare öfvertyga oss om det rätta i saken.

Man har vanligen raisonnerat så, att man, då en Nation förbjuder införseln af våra produkter, bör tvinga denna Nation att emottaga dem och det så, att man, såsom en represalj, vidtager prohibitiver mot införseln af denna fremmande Nations varor, hvarigenom man tror, att denna Nation, i det hon ser sig beröfvad den förmån att hos oss få afsätta sina produkter, kan förmås att återkalla sina prohibitiver mot vår handel och att de vinster, hvilka våra produktioner efter dessa prohibitivers återkallande kunna förskaffa oss, rikeligen skola ersätta den stagnation i vår handel och den dyrhet på vissa varor, hvilka vi en liten tid fått vidkännas. Om dessa contra-prohibitiver säger Smith: "denna slags vedergällning kan vara verkan af en sann politik, om det är att förmoda, att de höga Sjötulls-afgifterna och förbudena, hvaröfver man klagat, derigenom blifva återkallade. — Men att dömma, huruvida en sådan hämnd skall göra en önskad verkan, hörer, kanhända, icke så mycket till vettenskapen för en Lagstiftare, hvars öfverläggningar alltid böra ledas af allmänna och oföränderliga grundsatser, som till konsten hos denna listiga och sluga varelse, hvilken

Man vanligen kallar Statsman eller Politikus och hvars rådslag låmpa sig efter sakernas närvarande, alltid vacklande tillstånd, eller efter tider och omständigheter.” ”Om det åter, fortfar Smith, icke är sannolikt, att en sådan återkallelse kan utverkas, synes de vara ett uselt sätt att vilja ersätta en skada utlåningen tillfogat vissa klasser af våra medborgare igenom att sjelfva göra en oförrätt icke allenast emot dessa klasser utan ålven mot nästan hela det öfriga folket.”

Det är verkligen sannt, att man vid vidtagandet af ifrågavarande prohibitiver ej tagit under strång pröfning de sanna grunderne för en Nations vålmåga och för produktions-fenomenet.

Det är afgjort, att den fremmande Nation, som genom prohibitiva åtgärder förhindrar importen af vårt lands produkter, utan tvifvel gör oss skada, i det vi försättas i svårighet att mot de hos oss alstrade värden tillbyta oss de fremmande värden, hvilka vi kunna behöfva, men hvilka vi ej kunna erhålla utan för de värden, hvilka vi sjelfve producera. Men böre vi derföre skada oss sjelfve att Utlåningen söker göra det?

Redan genom utlåningens prohibitiver inskränkas och förminskas våra kommunikationer och förbindelser. Vidtage vi å vår sida prohibitiver, så ökas naturligtvis summan af prohibitiver, och i samma mån dessa ökas, inskränkas vanligen kommunikatio-

nerna. Hvad båtnad hafve vi t. ex. deraf, att vi förhindre Utlånningen, för det han mot oss vidtagit några prohibitiver, att till oss föra en vara, hvilken vi behöfva och hvilken vi af honom erhålle för hälften mindre pris än eljest, vare sig genom inhemsk eller utlånnsk produktion? Är det ej tillräckligt skäl för oss att tillåta importer, då vi i dem hafve att påräkna vinst, hvilket vi ej kunne göra, om vi vidtage contra-prohibitiver, ty då kan det hända, att vi consumera hälften mera af våra värden, än i annat fall skulle ske, då vi hade hälften af dem kvar till andra behof, hvilka nu i händelse af vidtagna prohibitiver ej kunna tillfredsställas? Men härvid plågar man åter invända: hvarmed skulle vi väl lösa dessa utlånnings produkter, då vi ej hafve afsättning på våra egna? Här blir svaret lika enkelt som invändningen är inskränkt. — De contra-prohibitiver, om vilka här är fråga, äro, om man ej afser krig, aldrig gerna så vidsträckta, att de kunde angå ett Rikes hela handel, och alltså står ju landet i handelsförbindelser med andra Riken, emot eller i hvilka contraprohibitiver ej blifvit vidtagna, hvaraf följer, att vi ej gerna helt och hållet kunna blifva satte ur stånd att tillbyta oss värden, hvilka utlånningen ville till oss föra. — Om emedlertid den med utlånningen ännu existerande handel vore förenad med så små vinster, att den ej kunde underhålla någon fortfarande kommunikation med utlånningen, så äro i sådant fall alla prohibitiver öfverflödiga; ty då sakerna tagit en sådan ställning, att den ene ej kan lösa

af den andre, så är temmeligen klart, att Utlåningen genom skriftliga förbud ej behöfver afhållas ifrån ett land, der han ingenting har att vinna och der han således med bibehållande af sitt eget interesse ej kan söka några förbindelser. Hans importer till oss behöfva således ej fruktas, ja de kunna ej ens påräknas, såvida man ej har anledningar att tro, det Utlåningen till oss lemnar sina varor utan motsvarande värden.

Af hvad nu är anfördt om prohibitiver, hvilka äro hufvuddragen i det merkantila systemet, torde inhämtas, huru skadelig denna politik, hvarpå detta system hvilar, är, ej mindre för handel än för nåringar i allmänhet, i det den tillintetgör eller åtminstone betydligt inskränker den frihet som i Statsorganismen för människans utveckling och framskridande i vålmåga år lika ovilkorlig som frihet i lifsfunktionerna utsättes i mennisko-physiologien. Men att emedlertid hoppas, det en fullkomlig Handelsfrihet någonsin skulle blifva införd, sådant, säger Smith om Stor-Britannien, *är lika så orimligt som det vore att förmoda, att det någonsin skulle blifva en Ocean eller ett Utopien af det-samma.*

”Icke allenast allmänhetens fördomar, säger han, utan, hvad som är mycket oöfvervinnerligare hinder, många enskilda personers interesse sätta sig deremot.” -- I denna omständighet är det enskilda interresset i strid med det allmänna och just häruti lig-

ger ett stort förhinder för det prohibitiva systemets upphåfvande. Här åger en anmärkning rum som förefaller ganska besynnerlig men som verkligen är sann. Det är nemligen anmärkt, att de hvilka i synnerhet nitålska för prohibitioner och af hvilka de framför andra yrkas, just utgöras af dem, hvilka sjelfve åro ett föremål för prohibitions förtryck, men hvilka tillika sjelfve råka vara producenter af den vara, i hvilkens production man fruktar tåflan. Och detta fenomen existerar utan tvifvel af den orsak, att producenterne af en vara vanligen alltid betrakta sig endast såsom producenter utan att besinna, att de tillika åro förbrukare, att det ej gerna finnes någon producent som tillika ej är consument och att de således åfven sjelfva måste vidkännas de olågenheter prohibitioner vanligen medföra och det så mycket mera som prohibitionsvernets inflytelse, såsom vi förut omnämnt, ej inskränker sig blott till den artikel, mot hvilken prohibitionsvernet bokstafligen åro rigtade utan yttrar sig vanligen i dyrhet uti hela massan af förbrukningar.

”En tid skall dock komma, säger Say, då man förvånas, att det fordrats så mycken möda att bevisa dårskapen af ett så tomt system, hvilket dock föranledt så många krig.”

Den tid skall åfven komma, då man mera allmänt än hittills skall inse sanningen af den lärde Italienaren Grefve de Verri's yttrande, då han säger: ”hvarje rörelse lag-

stiftaren gör, för att inskränka friheten i människors handlingar, borttager alltid en del af den politiska kroppens verksamhet och skadar den årliga reproduktionen.” *) — Ja, måtte den tid komma, då man ej skall sätta medborgarens interesse under förmynderskap, då man skall finna, att menskligheten bör betraktas såsom en enda familj på jordklotet, då man åndteligen skall inse, att hennes behof äro så förenade, att hennes kommunikationer böra vara så öppna och fria som utgjorde jordens folkslag en enda verlds republik! Mätte den tid, om den ännu ock år bakom århundraden, en gång dock komma, då man skulle kunna tänka sig en handelsfrihet sådan, att hvarje land finge begagna sitt kapital och sin industri på sätt detsamma för sig kan anse nyttigast! Mätte den tid en gång inträffa, då man skall se det individuella interessets åsigter förenade med hela Samhällets allmänna väl!

*) Se *Meditazione sulla Economia politica* af Grefve de Verri.
